

اخلاق محیط زیست

موضوعات اصلی

سرشناسه: باسشام، گرگوری، ۱۹۵۹-م.

Bassham, Gregory, 1959-

عنوان و نام پدیدآور: اخلاق محیط زیست: موضوعات اصلی / گرگوری باسشام؛ ترجمه میثاق شایق.

مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی و هنری دیدگاه کاوش و سازندگی دکسا، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۳۷۶ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۷۱-۴۰-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: [2020], Environmental ethics: the central issues, مترجم

یادداشت: واژه‌نامه.

موضوع: اخلاق زیست محیطی

Environmental ethics

شناسه افزوده: شایق، میثاق، ۱۳۶۴-، مترجم

رده بندی کنگره: GE۴۲

رده بندی دیویی: ۱۷۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۹۳۴۳۸

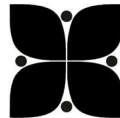
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

شکوفایی

اخلاق محیط زیست

موضوعات اصلی

گرگوری باسشام
ترجمه میثاق شایق
ویراستار: آروین صداقت کیش

مؤسسه فرهنگی دکسا

عنوان: اخلاق محیط زیست
موضوعات اصلی

نویسنده: گرگوری باسشام

مترجم: میثاق شایق

ویراستار: آروین صداقت کیش

طراح جلد: پرویز بیانی

صفحه آرایی: استودیو طُره

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۷۱-۴۰-۲

مؤسسه فرهنگی دیدگاه کاوش و سازندگی (دکسا)

نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۴۶۵۵۹۴۳

Email: publication@doxa-v.org

تلفن: ۰۲۱۵۴۹۳۲۲۲۲

 doxa_vision

www.doxa-v.org

فهرست

۷	سخن ناشر.....
۹	مقدمه.....

بخش اول: اخلاق و محیط زیست

۱۵	فصل ۱: اخلاق: مقدمه‌ای کوتاه.....
۴۹	فصل ۲: مذهب و محیط زیست.....
۶۹	فصل ۳: حقوق جانوران.....
۹۱	فصل ۴: زندگی‌مداری.....
۱۲۹	فصل ۵: بوم‌محوری.....
۱۵۵	فصل ۶: بوم‌شناسی ژرف‌نگر و بوم-فمینیسم.....
۱۷۹	فصل ۷: بوم‌محوری میانه‌رو.....

بخش دوم: مسائل فعلی

فصل ۸: مسئولیت‌های زیست‌محیطی نسبت به نسل‌های آینده.....	۲۰۱
فصل ۹: جمعیت و مصرف.....	۲۲۱
فصل ۱۰: اخلاق غذا.....	۲۴۱
فصل ۱۱: حفاظت از سرزمین وحش.....	۲۷۱
فصل ۱۲: بحران انقراض.....	۲۹۷
فصل ۱۳: تغییرات اقلیمی.....	۳۱۵
فصل ۱۴: نافرمانی زیست‌محیطی.....	۳۳۷
سخن پایانی.....	۳۵۱
واژه‌نامه.....	۳۵۵
نمایه.....	۳۶۷

سخن ناشر

از جمله پرسش‌های پیش‌روی انسان مدرن این است که چگونه زندگی‌ای ارزش زیستن را دارد. از مقبول‌ترین پاسخ‌ها به این پرسش این است: زیستی که در راه «شکوفایی» انسان باشد، بالاترین «رضایت» و «سرور» را برای انسان به همراه دارد، و بنابراین مقارن با «بهزیستی» است. هرچند چنین پاسخی پذیرفتنی است، اما در دل خود پرسش‌های فراوانی را به همراه دارد. منظور از مفاهیم «رضایت»، «شادکامی»، «بهزیستی»، «سرور» و «شکوفایی» چیست؟ به چه میزان تحقق این مفاهیم به شرایط درونی فرد ربط دارد و به چه میزان وابسته به روابط میان فردی و شرایط اجتماعی است؟ نقش عوامل اقتصادی، سیاسی و محیط زیستی در تحقق آنها چیست؟ آیا پاسخ‌هایی که در دهه‌های گذشته به این پرسش‌ها داده می‌شد برای انسان امروزی که ساعاتی از زندگی‌اش را در جهان مجازی و شبکه‌های اجتماعی سیر می‌کند، به همان شکل گذشته صادق است؟ چگونه باید پاسخ‌های گذشته را روزآمد کرد؟

گاه می‌توان با تغییراتی کوچک و ساده به نتایجی بزرگ رسید. در سطح فردی می‌توان با شناسایی و حذف برخی الگوهای فکری و رفتاری نادرست، فرد را در مسیر شکوفایی قرار داد. در سطح میان‌فردی بسیاری از مشکلات راهکارهایی ساده دارند. نکتهٔ اساسی اینجاست که سادگی این راهکارها به معنای سادگی در اجرای آنها نیست. تغییر عادت‌ها فرایندی

زمان‌بر و گاه بسیار سخت دارد و نیازمند آموزش است. به همین دلیل، کتاب‌هایی که وعده موفقیت و شادکامی در چند جلسه و گاه چند ساعت را می‌دهند، وعده‌هایی پوچ را عرضه می‌کنند.

در سطح اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نیز به تغییر نگرش‌های اساسی نیاز است. طی دهه‌های اخیر، جنبش‌های سیاسی و اقتصادی، در پی یافتن راه سومی در میان نگرش‌های رایج چپ و راست، شکل گرفته‌اند و کتاب‌های سیاست و اقتصاد شادکامی بخش مهمی از ادبیات این حوزه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. طرح راهکارهای ایجابی در زمینه‌سازی اجتماعی، برای شکوفایی آحاد مردم جامعه، یکی از اهداف مجموعه شکوفایی است.

مجموعه شکوفایی، در موسسه فرهنگی دکسا، در صدد پرداختن به چنین موضوعاتی است و برای نزدیک شدن به پاسخ پرسش‌هایی از این دست، انتشار کتاب‌هایی به‌دقت انتخاب‌شده را در دستور کار خود قرار داده است. همچنین، برگزاری کارگاه‌هایی متمایز در سطح شکوفایی فردی، یکی دیگر از اهداف مهم این مؤسسه است.

(برای آگاهی از کارگاه‌ها و فهرستی از کتاب‌های این مجموعه می‌توانید به وب‌سایت www.doxa-v.org مراجعه کنید.)

شکوفایی انسان و راه رسیدن به شادکامی فرایندی بس پیچیده‌تر از آن است که دعوی آن را داشته باشیم، اما راه‌حل‌های میان‌بری برای رسیدن به انتها در اختیار ما است. با این حال آن‌قدر می‌دانیم که راهکارهای احتمالی محصول هم‌افزایی اندیشه‌هاست. به همین دلیل جمعی از فیلسوفان، روان‌شناسان، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان و اندیشمندان دیگر حوزه‌ها را گرد هم آورده‌ایم تا فضایی برای اندیشیدن در باب شکوفایی انسان را شکل دهیم. مسیری بی‌انتهای که گام نهادن در آن گام برداشتن در مسیر بهزیستی است. شکوفایی محصول نهایی نیست؛ طی طریق کردن است.

میلاذ حسینیان قمصری

مقدمه

دو دهه پیش که تدریس اخلاق زیست محیطی را آغاز کردم بسیاری از فیلسوفان حرفه‌ای آن را شاخه‌ای نه چندان جدی از فلسفه می‌دانستند؛ رشته‌ای که بیشتر طرفداران چپ‌گرا و عشق محیط زیست^۱ آن را تدریس می‌کردند که برای پرداختن به منطق، فلسفه ذهن یا دیگر موضوعات اصلی فلسفه به شکل جدی ذهنشان جوابگو نبود. امروز همه چیز بسیار متفاوت است. با وخیم شدن وضعیت محیط زیست در جهان و بالا رفتن احتمال وقوع تغییرات اقلیمی فاجعه‌بار، انتشار کتاب‌ها و مجلات و برگزاری کنفرانس‌ها و دوره‌های آموزشی دانشگاهی با موضوع اخلاق زیست محیطی رشد یافته و آثار ارزشمند فراوانی خلق شده است. امروز بسیاری افراد درک کرده‌اند تفکر عمیق، جدی و خلاقانه درباره محیط زیست یکی از نگرانی‌های اضطراری دوران ما است.

از زمان برگزاری اولین روز زمین (۲۲ آوریل سال ۱۹۷۰) در بیش از پنجاه سال قبل، آگاهی، کنش‌گری^۲ و نگرانی درباره محیط زیست افزایش زیادی یافته است. با این حال بر اساس بسیاری از معیارهای سلامت بوم‌شناختی، سیاره ما نسبت به گذشته در وضعیت بدتری قرار دارد. بسیاری

1. Tree-hugger

2. Activism

از مشکلات زیست محیطی در جهان، از جمله از بین رفتن تنوع زیستی، جنگل زدایی، فرسایش خاک‌های سطحی، اسیدی شدن اقیانوس‌ها، دفع زباله، آلودگی‌های پلاستیکی، تخلیه منابع، افزایش بیش از حد جمعیت، مصرف بی‌رویه، آلودگی‌های شیمیایی، صید بی‌رویه، آلودگی آب‌ها، تولید زباله‌های هسته‌ای و آلودگی هوا در فضاها، آزاد، به شکل قابل توجهی بدتر شده است. نگران‌کننده‌تر آنکه تغییرات اقلیمی ناشی از سوزاندن سوخت‌های فسیلی وضعیت اضطراری و خیمی در کل سیاره ایجاد کرده است؛ وضعیتی که تهدید زیر آب رفتن شهرهای ساحلی به دلیل بالا آمدن سطح آب، انقراض‌های پی‌درپی بزرگ، خشکسالی‌ها، سیل‌ها، ابرطوفان‌ها و آتش‌سوزی‌های ویرانگر، ورشکستگی اقتصاد و غیرقابل سکونت شدن بخش‌های زیادی از جهان برای انسان‌ها را به همراه دارد.

هدفم از نگارش این کتاب ارائه بحث مقدماتی قابل درک، جذاب و متوازن در ارتباط با موضوعات و بحث‌های اصلی اخلاق زیست محیطی است. این کتاب در اصل برای دانشجویان نوشته شده است و به دانش قبلی درباره فلسفه نیازی ندارد. در عین حال امیدوارم برای دانشمندان زیست محیطی، تصمیم‌گیرندگان در حوزه سیاست‌های زیست محیطی و افرادی که امروز نظر فیلسوفان درباره محیط زیست برایشان اهمیت دارد، جالب باشد.

این کتاب به دو بخش تقسیم می‌شود. بخش اول (فصل ۱-۷) به مسائل نظری فلسفه زیست محیطی می‌پردازد. در این بخش نظریه‌های اخلاقی و زیست محیطی را بررسی می‌کنیم که به عقیده مدافعان زیست محیطی مفاهیم، اصول و چشم‌اندازهای آن باید شکل‌دهنده تفکر ما درباره موضوعات بوم‌شناختی باشند. در بخش دوم (فصل ۸-۱۴) سراغ اخلاق زیست محیطی کاربردی می‌رویم و به بحث‌های متداول در ارتباط با موضوعاتی چون مسئولیت در برابر نسل‌های آینده، رشد جمعیت، مصرف

بیش از حد، اخلاق غذا، حفاظت از سرزمین وحش، از بین رفتن تنوع زیستی، تغییرات اقلیمی و کنش‌گری بوم‌شناختی می‌پردازیم. در نگارش این کتاب از کمک‌های ارزشمند برنارد پروساک^۱، اندرو بک^۲، جنیفر مک‌براید^۳، خوانندگان ناشناس و میا باسشام^۴ بهره‌بردم و از تک‌تک آنها تشکر می‌کنم. همکاری با جف دین^۵ و الانا رزنتال^۶ و ویراستاران انتشارات هکت بسیار خوشایند بود و باعث بالا رفتن کیفیت این اثر شد. از جیم استربا^۷ و هلمز رالستون^۸ سپاسگزارم که در دوران تحصیل در مقطع دکترا علایقم به اخلاق زیست‌محیطی را برانگیختند. در پایان از دانشجویانم در کالج کینگ^۹ سپاسگزارم که به کمکشان توانستم سال‌ها به بررسی این موضوع بپردازم. اگر آینده سبز باشد، این موفقیت از آن آنهاست.

-
1. Bernard Prusak
 2. Andrew Beck
 3. Jennifer McBride
 4. Mia Bassham
 5. Jeff Dean
 6. Elana Rosenthal
 7. Jim Sterba
 8. Holmes Rolston
 9. King College

بخش اول اخلاق و محیط زیست

فصل ۱

اخلاق: مقدمه‌ای کوتاه

۱.۱. اخلاق چیست؟

اخلاق زیست‌محیطی^۱ شاخه‌ای از فلسفه است و سعی دارد به پرسش‌های اصلی در این باره پاسخ دهد که انسان‌ها چگونه باید محیط زیست را درک کنند و با آن ارتباط داشته باشند.^۲ پرسش‌های اصلی اخلاق‌شناسان زیست‌محیطی عبارت‌اند از:

- در برابر نسل‌های آینده چه مسئولیت‌های زیست‌محیطی داریم؟
- هنگام اندیشیدن دربارهٔ محیط زیست آیا تنها باید به فکر رفاه انسان باشیم یا بهزیستی جانوران و دیگر شکل‌های حیات هم اهمیت دارد؟
- در برابر تغییرات اقلیمی چه اقداماتی باید انجام دهیم؟
- آیا خوردن جانوران اخلاقی است؟

1. Environmental Ethics

۲. هر چند واژگان «طبیعت» و «محیط زیست» اغلب به جای هم به کار می‌روند، اما کاملاً هم معنی نیستند. به طور کلی «طبیعت» یا به (الف) جهان فیزیکی به عنوان کل یا به (ب) جهان طبیعی، متمایز از بشر و تولیداتش، به همان شکلی که وجود دارد، دلالت می‌کند. در مقابل «محیط زیست» به مفهوم مورد استفاده در بوم‌شناسی به هوا، آب، خاک، شکل‌های حیات و دیگر عوامل خارجی احاطه‌کننده و مؤثر بر موجودی مفروض در هر زمان اشاره دارد. پس هر چند تنها یک طبیعت موجود است اما به تعداد موجودات زنده و دوره‌های زمانی محیط زیست وجود دارد. علاوه بر این بسیاری چیزها در طبیعت بخشی از محیط زیست موجودی زنده نیستند؛ یا دورتر از آن‌اند که بخشی از «محیط» موجود محسوب شوند، یا اثری علی بر آن ندارند.

• حفظ سرزمین وحش و نواحی دارای زیبایی‌های طبیعی فوق‌العاده

چه اهمیتی دارد؟

• نسبت به انقراض گونه‌ها چه اقداماتی چه نگرانی باید داشته باشیم؟

• آیا قانون‌شکنی برای اعتراض به برخی آسیب‌های زیست‌محیطی از

نظر اخلاقی قابل قبول است؟ اگر چنین است، در چه مواقعی؟

اخلاق زیست‌محیطی هم مانند اخلاق تجارت و اخلاق پزشکی از موضوعات فرعی اخلاق است، بنابراین ابتدا کمی به اخلاق می‌پردازیم.

«اخلاق» در معانی مختلفی به کار می‌رود. گاه به معنی «اخلاقیات»^۱

است؛ یا به معنای (الف) مجموعه اصول اخلاقی صحیح یا شایسته (آنچه برخی افراد «اخلاق عینی»^۲ می‌نامند) یا به معنی (ب) قواعد پذیرفته شده‌ای از ارزش‌های شخصی یا مشترک. اخلاق در معنای قواعد یا ارزش‌های پذیرفته شده را به شکل بی‌طرفانه و بدون ارزش‌گذاری می‌توان مطالعه کرد.

مثلاً ممکن است انسان‌شناسی به مطالعه ارزش‌های اخلاقی قبیله‌ای در جنگل آمازون بپردازد، بدون آنکه خودش آنها را تأیید کند. مطالعه ارزش‌ها به شکل بی‌طرفانه و عینی به عنوان اخلاق توصیفی^۳ شناخته می‌شود. در اخلاق توصیفی داوری ارزشی^۴ صورت نمی‌گیرد، به همین دلیل هیچ چیز خیر یا شر، یا درست یا غلط شمرده نمی‌شود. هدف اخلاق توصیفی تنها درک یا تبیین است، نه ارزیابی نقادانه یا تأیید.

در این کتاب گاه سراغ اخلاق توصیفی می‌رویم. مثلاً بررسی می‌کنیم فرهنگ‌های مختلف درباره طبیعت و ارزش جانوران غیرانسان چه دیدگاهی داشته‌اند. اما بیشتر به موضوع اخلاق هنجاری^۵ می‌پردازیم. در اخلاق هنجاری تنها قواعد رفتاری را مطالعه یا تبیین نمی‌کنیم، بلکه می‌پرسیم

1. Morality

2. Objective Morality

3. Descriptive Ethics

4. Value judgment

5. Normative Ethics

آیا به‌جا، صحیح یا از نظر منطقی قابل توجیه هستند یا نه. هدف اصلی اخلاق زیست‌محیطی تفکر انتقادی دربارهٔ این نوع پرسش‌ها است. در اخلاق زیست‌محیطی تنها به دنبال درک واقعیت‌هایی از محیط زیست یا مطالعهٔ دیدگاه مردم نسبت به طبیعت نیستیم، بلکه هدفمان یافتن بهترین یا توجیه‌پذیرترین شیوه برای تفکر دربارهٔ طبیعت و تنوع شگفت‌انگیز موجودات زندهٔ ساکن خانهٔ مشترکمان در این سیاره است. در اخلاق زیست‌محیطی به شکل فلسفی دربارهٔ محیط زیست می‌اندیشیم.

فلسفه چیست؟ به بیان ساده فلسفه به دنبال پرسش و پاسخ دربارهٔ مسائل بنیادی حیات، ارزش، معنا و دیگر موضوعات مهمی است که به کمک علم یا مشاهدهٔ تجربی پاسخ نمی‌گیرند. همان‌طور که اشاره کردیم اخلاق شاخه‌ای از فلسفه است.^۱ در اخلاق پرسش‌هایی دربارهٔ ارزش‌های مهم از جمله موارد زیر را مطرح می‌کنیم:

- آیا تنها یک اخلاقیات صحیح وجود دارد، یا اخلاقیات به افراد یا جوامع مربوط است؟
- چطور باید به انتخاب اخلاقی بپردازیم؟
- آیا قواعد اخلاقی مطلق وجود دارد یا همگی استثناهایی دارند؟
- چه چیزهایی در زندگی ارزش توجه کردن دارند؟
- چگونه انسانی باید باشیم؟
- اخلاقیات چه اهمیتی دارد؟ آیا همیشه بر منافع شخصی ارجحیت دارد؟
- آیا اخلاقیات به مذهب وابسته است؟
- آیا همه از حقوق اولیهٔ یکسانی برخوردارند؟
- «تعهد اخلاقی» به چه معنا است؟

۱. علاوه بر اخلاق فلسفی، اخلاق الهی (به عنوان الهیات اخلاقی هم شناخته می‌شود) هم وجود دارد. اخلاق الهی از طریق مکتب‌های اعتقادی چون مسیحیت یا یهودیت سراغ موضوعات اخلاقی می‌رود. در این کتاب سراغ اخلاق فلسفی می‌رویم که به مذهب یا فرضیات اعتقادی تکیه ندارد.

توجه داشته باشید تفاوت‌های مهمی میان این پرسش‌ها وجود دارد. برخی (مثل «چگونه انسانی باید باشم؟») پرسش‌های هنجاری هستند. برای پاسخ به پرسشی هنجاری باید دربارهٔ خوب یا درست یا ارزشمند یا مطلوب بودن چیزی به داوری ارزشی پردازیم. متفکرانی که به دنبال پاسخ به پرسش‌های مهم دربارهٔ درست، غلط یا مجاز بودن موضوعات از نظر اخلاقی هستند، وارد حوزهٔ اخلاق هنجاری می‌شوند. اما برخی پرسش‌های اخلاقی هنجاری نیستند و مفهومی هستند. مثلاً در پرسش «تعهد اخلاقی چه معنایی دارد؟» نیازی نیست به ادعا دربارهٔ اینکه چه چیز خوب یا درست است، پردازیم. این پرسشی نظری است؛ پرس وجود دربارهٔ مفهوم واژه‌ای اخلاقی. وقتی اخلاق‌شناسان پرسش‌های کاملاً مفهومی یا نظری دربارهٔ اخلاقیات مطرح می‌کنند، به جای اخلاق هنجاری سراغ **فرااخلاق**^۱ می‌روند. فرااخلاق با معنای واژگان اخلاقی (مثل «تعهد» یا «مسئولیت») و نیز پرسش‌های نظری دربارهٔ ماهیت اخلاق و توجیه ادعاهای اخلاقی سروکار دارد. این مبحث در تلاش برای نشان دادن درست یا غلط و خیر یا شر بودن چیزی از نظر اخلاقی نیست.

جمع‌بندی

- اخلاق هنجاری به دنبال پاسخ پرسش‌هایی دربارهٔ این است که چه چیز از نظر اخلاقی خوب یا بد است.
- اخلاق توصیفی در تلاش برای مشخص کردن اعتقادات و ارزش‌های اخلاقی واقعی مردم است.
- **فرااخلاق** در تلاش برای تعیین معنای واژگان اخلاقی و پاسخ به پرسش‌های نظری دربارهٔ ماهیت و اساس ارزش‌های اخلاقی است.

۲.۱. سه دیدگاه شکاکانه دربارهٔ اخلاق

مطالعات نشان می‌دهند امروز بسیاری افراد، به‌خصوص جوان‌ترها، نسبت به ادعاهای مربوط به حقایق اخلاقی «عینی» یا «مطلق» تردید دارند. بسیاری عقیده دارند ارزش‌ها «شخصی‌اند» و هیچ پاسخ منحصرأً صحیحی برای موضوعات اخلاقی چالش‌برانگیز وجود ندارد. برخی تردیدهای عمیق‌تری نسبت به اخلاقیات دارند و مدعی‌اند هیچ «حقیقت اخلاقی» یا «واقعیت اخلاقی» وجود ندارد، شاید این را هم اضافه کنند که اخلاق تنها داستانی خیالی است که افراد قوی‌تر برای تسلط بر ضعیف‌ترها از آن استفاده می‌کنند. پیش از مطالعهٔ اخلاق زیست‌محیطی پرداختن به برخی از این چالش‌ها در اخلاقیات سنتی سودمند است، زیرا خواهیم دید برخی از آنها هدف اصلی پرداختن به اخلاق زیست‌محیطی را کم‌رنگ می‌کنند.

ذهن‌باوری اخلاقی^۱

با این دیدگاه متداول شروع می‌کنیم که پاسخ صحیح واحدی برای پرسش‌های اخلاقی وجود ندارد زیرا اخلاقیات کاملاً «شخصی» یا «ذهنی‌اند». این ادعا از ذهن‌باوری اخلاقی آمده است. اما کاملاً شخصی یا ذهنی بودن اخلاق چه معنایی دارد؟ و آیا واقعاً صحیح است؟ معمولاً وقتی فردی می‌گوید اخلاق «شخصی» (یا «ذهنی») است، منظورش این است که اخلاقیات تنها بر پایهٔ احساسات یا نظرات فردی قرار دارد. با توجه به این دیدگاه مثلاً وقتی فردی بگوید «سقط جنین نادرست است»، منظورش در اصل این است که «من حس می‌کنم سقط جنین اشتباه است» یا «من عقیده دارم سقط جنین نادرست است» یا «من سقط جنین را تأیید نمی‌کنم». از آنجا که افراد مختلف آشکارا احساسات، اعتقادات و

نگرش‌های مختلفی درباره موضوعات اخلاقی دارند، بر اساس این دیدگاه پاسخ صحیح واحدی برای پرسش‌های اخلاقی وجود ندارد؛ کل اخلاقیات «ذهنی» است یعنی صرفاً بر پایه احساسات یا نظرات شخصی قرار دارد.

امروز ذهن‌باوری برای بسیاری افراد جذاب است، شاید چون هر نوع داوری‌گرایی^۱ را نفی می‌کند (هیچ کس نمی‌تواند به درستی ادعا کند اعتقادات اخلاقی فردی دیگر «نادرست» است) و باعث می‌شود همه افراد از نظر اخلاقی برابر باشند، به این معنا که عقاید اخلاقی هیچ کس درست‌تر از دیگری نیست. اما کمی تأمل نشان می‌دهد این موارد جذابیت واقعی نیستند. یکی از اشکالات ذهن‌باوری اخلاقی این است که بر اساس آن هیچ اختلاف‌نظر اخلاقی واقعی میان افراد وجود ندارد. بر اساس ذهن‌باوری اگر سام بگوید «تبعیض مثبت^۲ صحیح است»، منظورش در واقع این است که «من تبعیض مثبت را تأیید می‌کنم.» و اگر لسی در مقابل بگوید «من فکر می‌کنم تبعیض مثبت نادرست است»، منظورش این است که «من با تبعیض مثبت موافق نیستم.» اگر سام یا لسی درباره احساساتشان دروغ نگویند، حرف هر دو درست است. اما اگر هر دو حرف درستی می‌زنند، تضادی واقعی میان اظهاراتشان وجود ندارد. اگر تضاد واقعی وجود نداشته باشد، اختلاف‌نظر واقعی وجود ندارد. اما افراد آشکارا درباره موضوعات اخلاقی اختلاف‌نظر دارند. پس ذهن‌باوری باید نادرست باشد.^۳

1. Judgmentalism

۲. Affirmative Action. اصلاحاتی با هدف کاهش نابرابری‌ها از طریق برداشتن گام‌های مثبت برای تضمین حضور اقلیت‌ها در سازمان‌های مختلف. م.

۳. برای شرح کامل‌تر این ایراد ببینید:

James Rachels and Stuart Rachels, *The Elements of Moral Philosophy*, 5th ed. (New York: McGraw-Hill, 2007), p. 38.

البته این ایراد تنها در صورتی درست به نظر می‌رسد که اختلاف‌نظر اخلاقی واقعی وجود داشته باشد. بسیاری از ذهن‌باوران وجود آن را رد می‌کنند. به عقیده آنها برخی اختلاف‌نظرهای اخلاقی مانند «اختلاف‌نظر در نگرش» _ موافقت، مخالفت و موضع‌گیری نسبت به موضوعات _ قابل بیان و ترسیم به زبان اخلاق‌اند. برای مطالعه بحث دقیق‌تر درباره نگرش‌ها در بحث‌های اخلاقی ببینید:

Richard B. Brandt, *Ethical Theory* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1959), pp. 206-9.